

Återuppbygg Sveriges nationella krisledningsförmåga

Ulf Kristerssons tal vid Folk och Försvars rikskonferens den 11 januari 2021

Det talade ordet gäller

Tack!

Än en gång börjar vi det nya året med Folk och Försvars rikskonferens. I år deltar jag från Moderaternas högkvarter i Stockholm, men jag ser fram mot att ses igen i Sälen nästa år.

2020 blev ett prövande år. En av tusen svenskar har mist livet i covid-19 – 9 433 människor, för att vara brutalt exakt. Många av oss har förlorat någon som stod oss nära. Och min familj är inget undantag.

För de flesta är det uppenbart att Sverige måste lägga om strategin. Restriktionerna behöver bli precisare, tydligare, begripligare. Senfärdighet och passivitet måste bytas mot proaktivitet och försiktighet. Smittspridning stoppas inte av en allvarlig ton på presskonferenser.

Vaccinet är ljuset som lyser i mörkret. Men det är uppenbart att landets krisledning inte har fungerat. Myndigheter har inte haft tillräckligt tydlig ledning och samordning. Kommuner och regioner har inte fått tillräckligt stöd.

Från tsunamikatastrofen, via IT-skandalen vid Transportstyrelsen och skogsbränderna till coronapandemin går en röd tråd av bristande ledarskap, dåliga förberedelser och oklara ansvarsförhållanden. Kris efter kris visar att Sveriges beredskap inte är god.

Om jag leder regeringen efter nästa val, så kommer vi stärka Sveriges förmåga att möta kriser och dra lärdom av tidigare misslyckanden. För krisledningsförmåga måste vara varje regerings kärnkompetens, oavsett om det gäller en pandemi, cyberattack, utländsk påverkanskampanj eller ett fysiskt angrepp. Regeringens samlade krisledningsförmåga behöver totalrenoveras.

Förra veckan såg vi närmast otänkbara bilder ifrån Capitol Hill i Washington DC. Men USA får sin chans till nystart den 20 januari, när Joe Biden svärs in som USA:s 46:e president. Världen behöver ett respekterat amerikanskt ledarskap som försvarar rättsstatens och demokratins integritet.

I gränslandet mellan krig och fred finns en gråzon, där länder som vill ha en annan världsordning underminerar och destabiliserar. De här hybridhoten tar sig olika uttryck, med politiska, psykologiska och ekonomiska påtryckningar.

Säpo varnade senast förra året för att det har skapats ett gap mellan hot och skydd som får konsekvenser för Sveriges säkerhet. Och FRA varnade för en ökning av attacker mot svensk kritisk infrastruktur.

Desinformationskampanjer är numera internationell vardag. EU-kommissionen visar att både Ryssland och Kina genomfört riktade angrepp i Europa för att sprida falsk information under coronakrisen.

I december utsattes USA för en av vår tids värsta cyberattacker. Flera känsliga myndigheter angreps, liksom systemviktiga företag som Microsoft.

Och när världens demokratier nu bygger ut 5G-nätet måste vi skydda våra samhällens centrala nervsystem. Sverige ska naturligtvis behandla de kinesiska tech-företagen med samma försiktighet som många andra länder i den fria världen.

Men vi kan inte lägga ut vår samlade relation till andra stater på entreprenad till någon myndighet. Komplexa frågor om Sveriges nationella säkerhet måste ytterst prövas av regeringen, inte av förvaltningsdomstolar. Vi samlade också majoritet för just det beslutet i riksdagen, men regeringen har förblivit passiv.

Det talade ordet gäller

Hybridhoten är inte alls bara digitala.

Under flera år köpte ryska intressen upp fastigheter i den finska skärgården, längs strategiska farleder. Husen utrustades med helikopterplattor och kajer för att ta emot större fartyg.

2018 svarade Finland: Polisen, Försvarmakten, Gränsbevakningen och Skattemyndigheten slog till mot de ryskägda fastigheterna. En tydlig markering mot Ryssland och en kraftfull demonstration av finsk försvarsvilja.

Det måste även Sverige göra och på allvar ställa oss frågan: Om vi ständigt får stora problem vid civila kriser, hur illa blir det då vid ett avsiktligt angrepp?

Låt mig lyfta tre delar ur den omfattande handlingsplan mot hybridhot som vi presenterar idag.

Först och främst måste en ny regering se över Sveriges samlade krisledningsförmåga.

Vid ett angrepp får inte regeringen leka kurragömman om vem som leder landet. Då måste den nationella krisledningen fungera.

Moderaterna vill att Sverige inrättar ett nationellt säkerhetsråd, vars operativa arbete leds av en nationell säkerhetsrådgivare med säte hos statsministern i statsrådsberedningen. Att Sverige behöver en centralt placerad nationell krisledning var också en av slutsatserna i Johan Hirschfeldts utredning efter tsunamikatastrofen. Och den inrättades av alliansregeringen 2006. Men Stefan Löfven valde att ignorera de erfarenheterna, och flyttade 2014 ner

ansvaret till justitiedepartementet. Där finns varken överblick eller beslutskraft.

Den myndighetssamverkan som finns i Finland måste fungera även i Sverige: Försvarmakten och FRA, Polisen och Säpo, men även andra myndigheter som Skatteverket, Finansinspektionen och Migrationsverket. Därför vill vi att det nationella säkerhetsrådet ska kunna aktivera sådana insatser.

Och så är det nu populärt att skylla Sveriges bristande krisledningsförmåga på Axel Oxenstierna. Men det är fel – han är död. Han är inte skyldig till att regeringen agerat tvärtemot centrala slutsatser i utvärderingar av tidigare kriser.

Vi vill att cyberfrågorna på en strategisk nivå kopplas till det nationella säkerhetsrådet. Idag är cyberfrågorna uppdelade på fyra departement och minst åtta myndigheter. Säpo konstaterar att cyberspionage varje år kostar Sverige miljardbelopp.

Det nya cybercentret bör bli knutpunkten för det nationella och internationella cybersäkerhetsarbetet. Det ska ledas av FRA. Och få rejäla resurser. Här har staten och kapitalet en genuint gemensam uppgift. För en stor del av skadan drabbar viktiga kommersiella företag.

Därefter behöver Sverige helt nya verktyg för att möta hybridhoten.

Fler aktiviteter måste klassas som hybridhot, och bli straffbara, som till exempel fientliga strategiska uppköp.

För att säkerställa god beredskap måste myndigheter öva tillsammans. Och vi vill att den särskilda beredskapspolisen återupprättas, för att möta hybridhot i fredstid och som en resurs vid extraordinära händelser.

Det talade ordet gäller

Slutligen måste vi skydda oss mot spionage och påverkanskampanjer.

Sverige behöver förmågan att granska och ibland kunna stoppa utländska investeringar. Och vi föreslår att den nya myndigheten för psykologiskt försvar och det nya cybersäkerhetscentret ska samarbeta för att identifiera och möta utländsk valpåverkan och skydda vår demokratis hjärta.

Det här konkreta förändringarna minskar Sveriges sårbarhet och ökar vår förmåga att bekämpa kriser. Nu krävs klarspråk om hotbilden och tydlighet om vem som bär ansvar. Slut på passivitet, naivitet och aningslöshet. Slut på tafatthet och "vi såg det inte komma". Sverige har ingen tid att förlora.

Tack!